

Universal Declaration of Human Rights - Lingala (tones)

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the *UDHR in Unicode* project, <http://www.unicode.org/udhr>.

LISAKOLI YA MOLÓNGÓ YA MAKOKÍ YA MOTO

MALOPA YA YAMBO

Na botáláká 'te kondima limemya ya bato nyónso ya molóngó mpé makokí ma bangó óyo ezalí ndéngé mǎkǎ́ mpé bakokí kopímela moto té ezalí ntína ya bonsómí, bosémbo mpé kímýá káti ya molóngó. Na botáláká 'te komóna mpámbe mpé kobóya kotósa esengeli ya moto ebátelama na bokonzi ya bosémbo mpé 'te, na sima yangó, moto ákóma na botomboki esóngó na minyókoli té,

Na botáláká 'te esengélí koléndisa boyókani na káti ya bikólo,

Na botáláká 'te na káti ya Mokandá ya Mibéko ya Lisangá ya Bikólo ya Molóngó, bato ya molóngó bayébisi lisúsu loléngé bandimí malóki ya ntína ya moto, limemya mpé lokúmú ya moto, bokokani ya makokí ya bási mpé babáli mpé na botáláká 'te bangó bayébisi 'te bazwí mokáno ya kobóngisa ezalélí ya moto mpé kosála 'te moto azwa bomoi malámu mpenzá na káti ya bonsómí ya monéne mpenzá,

Na botáláká 'te kozala bato nyónso na makanisi ndéngé mǎkǎ́ mpé na makokí mpé bonsómí yangó, ezalí na ntína monéne mpé 'te óyo bakáni elónga,

Likita monéne ezalí koyébisa Lisakoli ya molóngó óyo ya makoki ya moto lokóla elóko óyo bato mpé bikólo nyónso balingí bazwa, mpé 'te bato mpé mangómbá nyónso, na bobátelaka ntángo nyónso Lisakoli yangó na motéma, basála makási na botéyi mpé bokólisi bwányá, mpé 'te makokí mpé bonsómí yangó etósama mpé basála 'te bandima mpé basálélí yangó na bosólí mpenzá na molóngó mobimba, ezala na káti ya bato ya Bikólo ya Lisangá bangó mǎkǎ́ tó na káti ya ekólo mpé molóngó mobimba.

ETÉNI YAMBO (1)

Bato nyónso na mbótama bazalí nsómí mpé bakókání na limemya mpé makokí. Bazalí na mayéne mpé basengélí kovánda na bondeko o káti na bangó.

ETÉNI YA 2

Moto nyónso azalí na makokí mpé bonsómí nyónso óyo elimbólámí na káti ya Lisakoli óyo, bokeseni atá moké té, na mambí matálí lomposo ya nzóto, bomwási tó bobáli, lokóta, lingómba ya nzámbe, makanisi ya politiki tó ya ndéngé mosúsu, ekólo tó lingómba ya bato, bokulaka, mbótama tó makambo mosúsu.

Epái mosúsu, na botálaka elóko ya moto, epikísámí kosála bokeseni na mambí matálí mibéko ya politiki, mibéko ya bosámbisi tó ya boyókani na mikili mosúsu, ezala ekólo tó mabelé ya nsómí tó óyo eyángélémání na baúta, tó óyo ezwí bonsómí ya síkísíkí té.

ETÉNI YA 3

Moto nyónso azalí na likokí ya kozala na bomoi, na kozala nsómí mpé kozala motéma nsei na bomoto na yé.

ETÉNI YA 4

Moto atá moké té asengélí kozala moumbu; boumbu mpé botéki baumbu epikísámí na ndéngé nyónso.

ETÉNI YA 5

Moto atá moké té asengéli konyókama mpé kosalelama makambo ya bonyama mpé óyo ezanga bomoto na lokúmú.

ETÉNI YA 6

Moto nyónso azalí na likokí 'te bayéba makokí na yě bipái nyónso.

ETÉNI YA 7

Bato nyónso bakokání libosó ya mobéko mpé bazalí na likokí ya kobátelama na mobéko sé ndéngé mǎkǎ. Bánsó bazalí na likokí ya kobátelama sé ndéngé mǎkǎ esóngó na bikelá nyónso ya bokesenisi elongobani té na Lisakoli óyo mpé esóngó na bikelá nyónso óyo ekobota bokesenisi yangó.

ETÉNI YA 8

Moto nyónso azalí na likokí ya koluka lisálisi ya nsóló mpenzá na libosó ya mangómbá ya bosámbisi ya ekólo óyo ezalí na bwányá esóngó na bikelá óyo ekotángola malóki ya ntína endimámí na mibéko mpô na yě.

ETÉNI YA 9

Moto mǎkǎ té akokí kokangama tǔ kobengisama ntína té.

ETÉNI YA 10

Moto nyónso azalí na likokí 'te likambo na yě lokóla ya bato nyónso, esámbisama na bosémbo mpé na mǐso ya bato nyónso na esámbiselo ya nsómi mpé ya epái mǎkǎ té, óyo ekozwa mikáno engébééné na makokí mpé masénginyá yě tǔ engébééné na bosóló ya likambo ya afúndámí.

ETÉNI YA 11

1. Moto nyónso óyo afúndámí na likambo azalí naíno mabókó mpémbé téé ntángo bakotatola engébééné na mobéko, mabé yě asálí, na libánza óyo ekosalama na mǐso ya bato nyónso, epái wápi mánsó esengéli kosalama mpô te mofúndami azwa na yě.

2. Moto atá mǎkǎ té asengéli kozwa etúmbu mpô na makambo tǔ botíki óyo, ntángo esálámákí, ezalákí naíno mbéba té, engébééné na mibéko ya ekólo tǔ ya molóngó. Soo loléngé yangó, bakokí té kopésa moto etúmbu koleka óyo ezalaka kopésama na ntángo likambo esálámákí.

ETÉNI YA 12

Moto atá mǎkǎ té akokí kokóta mpámbe na makambo etálí ezaleli, libótá, ndáko mpé mikandá ya nganda tǔ mpé kobébisa lokúmú na yě. Moto nyónso azalí na likokí ya kobátelama na mobéko esóngó na bikóta-kóta yangó.

ETÉNI YA 13

1. Moto nyónso azalí na makokí ya kotámbola ndéngé alingí mpé kopona esíká ya kovánda káti ya ekólo.

2. Moto nyónso azalí na makokí ya kotíka ekólo nyónso atá ya yě mǎkǎ mpô na kokenda na ekólo mosúsu; yě akokí mpé kozóngá na ekólo na yě.

ETÉNI YA 14

1. Na libosó ya monyókoli, moto nyónso azalí na likokí ya koluka mpé kozwa esíká ya kobómba nzóto na bikólo mosúsu.

2. Likokí yangó likopésama té na moto afúndámí na likambo ya makási tó na bikelá óyo elongobani té na mibéko ya Lisangá ya Bikólo ya Molóngó.

ETÉNI YA 15

1. Moto nyónso azalí na likokí ya koyébana mosí-ekólo.

2. Bakokí té kopímela moto likokí ya kozala mosí-ekólo tó ya kokóma moto ya ekólo mosúsu.

ETÉNI YA 16

1. Sókí mobú ya kobálana ekokí, mobali mpé mwâsí bakokí kokwêlana mpé kotóna libóta mpé masímbisi ezala té na makambo etáli lomposo, ekólo tó lingómba ya nzámbe. Bangó bazalí na makokí sé ndéngé mǎkǎ na makambo etáli makwéla, ezala ntángo ya makwéla tó ntángo ya bokabwani.

2. Libála ekokí kosalama sé sókí mwâsí na mobali bangó méi bandimi na motéma mǎkǎ.

3. Libála ezalí longómba ya ntína mpé na bato mpé ezalí na likokí ya kobátelama na bato mpé Léta.

ETÉNI YA 17

1. Moto nyónso azala yě mǎkǎ tó na káti ya lisangá, azalí na likokí ya mokóló-ekólo.

2. Bakokí atá moké té kopímela tó kobótola moto elóko na yě sókí ntína ezalí té.

ETÉNI YA 18

Moto nyónso azalí na likokí, ya kozala na makanisi na yě, mayéle na yě ya motéma mpé lingómba na yě ya nzámbe; likokí yangó ekopésa yě ndingisa ya kopona lingómba ya nzámbe tó kobóngola makanisi na yě, yě mǎkǎ tó elongo na baníngá, ezala na mǐso ya bato ya mei; na botéyi, na bikelá, na bokúmisi nzámbe mpé milúlú.

ETÉNI YA 19

Moto nyónso azalí na likokí ya bokanisi mpé bolobi; yangó ekopésa yě ndingisa ya kozala na bomoi na motéma té likoló ya makanisi na yě ndingisa ya koluka, kozwa mpé kopanza mayébisi na makanisi esíká na esíká, na ndéngé alingí koyébisa yangó.

ETÉNI YA 20

1. Moto nyónso azalí na likokí ya kozala na likita mpé lingómbá óyo ezalí na kímýá.

2. Ekokí té kosengama na makási té moto akóta na lingómbá.

ETÉNI YA 21

1. Moto nyónso azalí na likokí ya kotíya mabókó na bokambi misálá ya ekólo na yě ezala yě mǎkǎ tó na batóma yě mǎkǎ apóní.

2. Moto nyónso azalí na likokí, lokóla baníngá nyónso ya kosála misálá ya Léta.

3. Bolingi yangó esengélí komónana na maponi ya sémbo óyo esengélí kosalama mbala na mbala, na lipóneli ya bato nyónso mpé na boponi ya Lingómbá tó na ndéngé mosúsu ekokani na yangó mpé ekosála 'te bato

bapɔna na bonsómí nyónso.

ETÉNI YA 22

Moto nyónso, lokóla azalí mǎkó ya lingómbá, azalí na likokí ya kozwa lisálisi ya esálelo-lisungi, oyo ezalí na ndingisa ya kopésa moto makokí ya yě ya mosólo, ya bomɔi mpé ezaleli, mpɔ na lokúmú mpé bokóli malámu ya bomoto na yě, na lisálisi ya bokási ya ekólo mpé ya boyókani ya mikili na mikili, engébéné na mwangó mpé bokulaka ya ekólo na ekólo.

ETÉNI YA 23

1. Moto nyónso azalí na likokí ya kozwa mosálá, ya kopɔna mosálá yě alingí, na ndéngé ya sémbo elongobani na mosálá, mpé basengélí kobátela ya esóngó na bosóméle.

2. Bato nyónso bazalí na likokí, bokeseni atá té, ya kozwa lifúta ekokani mpɔ na mosálá ekokani.

3. Moto nyónso akosála, azalí na likokí ya kozwa lifúta ya sémbo mpé elongobani, oyo ekosála té yě na libóta na yě bazwa bomɔi elongobani na lokúmú ya moto, mpé ekokí kobɔngisama lisúsu na ndéngé nyónso ya bobáteli bomɔi.

4. Moto nyónso azalí na likokí ya kokela basendiká elongo na baníngá mpé kokóta na basendiká mpɔ na kokéngela maloki na yě.

ETÉNI YA 24

Moto nyónso azalí na likokí ya bopémisi mpé bopémisi nzóto, míngi ya bozwi eleko ya sémbo ya boúmélí na mosálá mpé na bozwi lifúta na bakonzi ya mbala na mbala.

ETÉNI YA 25

1. Moto nyónso azalí na likokí ya kobíkela na ndéngé elongobani mpɔ 'te azwa bokólóngónú, bozala malámu ya yě mpé ya libóta na yě epúsí na makambo etálí kolíya, koláta, kovánda, kosálisa nzóto mpé kosungama na ndéngé esengélí ; yě azalí na likokí ya kosálisama na ntángo ya bosóméle, bokɔɔ, bosélé, bozéngé, bobangé tɔ na ntángo mosúsu yě akózanga mosólo ya kobíkela na sima ya makambo esálámí na bolinga na yě té.

2. Bomamá mpé bomwǎna ezalí na likokí ya kosungama na ndéngé elongobani. Mwǎna nyónso abótama káti ya makwéla tɔ na libándá asengélí kobátelama tɔ ndéngé mǎkó.

ETÉNI YA 26

1. Moto nyónso azalí na likokí ya bokólisi bwányá mpé mayéle. Matéya esengélí kopésama mpám̐ba, mosólo té, atá na bakelási ya mabandela. Matéya ya mabandela esengéní kopésama na moto nyónso. Matéya ya tekniki mpé ya mosálá esengélí kopésama bipái nyónso; eposá ya kozwa matéya ya kelási ya minéne esengélí kopésama na bato nyónso, sé ndéngé mǎkó, engébéné na mayéle na bangó.

2. Bokólisi bwányá mpé mayéle esengélí kosála té moto akóla na ndéngé nyónso mpé atósa malámu mpenzá makokí mpé bonsómí ya ntína na moto. Yangó esengélí komema boyókani, bobóto, bolingo káti ya bikólo mpé mangómbá ya bato oyo lomposo mpé boyambi ekeseeni; yangó mpé esengélí kobɔngisa misálá ya Lisangá ya Bikólo ya Molóngó mpɔ na bobáteli kímýá.

3. Babóti bazalí na likokí ya yambo, ya bopɔni ndéngé ya matéya esengélí kopésama na bǎna na bangó.

ETÉNI YA 27

1. Moto nyónso azalí na likokí ya kotíya mabókɔ ndéngé alingí na misálá ya bokólisi bwányá ya lingómbá, kopésela na nkoti, mpé kotíya mabókɔ na botómboli nzébi mpé bolámu ya yangó.

2. Moto nyónso azalí na likokí 'te matómba ya misálá ya yě ya nzébi, ya bokómi mpé ya nkoti ebátelama.

ETÉNI YA 28

Moto nyónso azalí na likokí 'te káti ya bato mpé bikólo, nyónso ebóngá mpɔ̃ te makokí mpé bonsómí oyo ekomámí káti ya Lisakoli oyo elónɡa.

ETÉNI YA 29

1. Moto azalí na mikúmba epái ya lingómbá oyo ekopésa yě eposá ya bokólisi bomoto na yě na ndéngé elongobani.

2. Moto nyónso, na botálaka makokí mpé bonsómí na yě, asengélí kosála sé mikúmba oyo eyébání na mobéko sé mpɔ̃ 'te bayéba mpé bakúmisa maloki mpé bonsómí ya baníngá, mpé mpɔ̃ na kotósa mibéko ya sémbó ya ezalela kímýá ya bato mpé bozali malámu káti ya lingómbá ya boyángeli lisangá.

3. Makokí mpé bonsómí yangó makokí, atâ moké tɛ̃, kozala esóngó na maséngi ya Lisangá ya Bikólo ya Molóngó.

ETÉNI YA 30

Mobéko atá mǎkɔ̃ tɛ̃ ya Lisangá óyo ekokí kozala mpɔ̃ na Léta, na lisangá ya bato, tɔ̃ na moto, likokí ya kosála likambo óyo ekonyata makokí mpé bonsómí áwa.
